

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Școala doctorală de Finanțe

TEZĂ DE DOCTORAT

PREZENTATĂ ȘI SUSȚINUTĂ PUBLIC DE CĂTRE
AUTORUL:

RALUCA ANDREEA GHEȚU (CUȚAPAL)

Titlul tezei de doctorat:

**PRESIUNEA FISCALĂ ȘI IMPACTUL SĂU ASUPRA
GUVERNANȚEI PUBLICE**

Conducător de doctorat: Prof.univ.dr.PETRE BREZEANU

Comisia de susținere a tezei de doctorat:

Prof.univ.dr. Câmpeanu Emilia (președinte) - Academia de Studii Economice,
București

Prof.univ.dr. Achim Monica (referent) - Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Prof.univ.dr. Lobonț Oana (referent) - Universitatea de Vest din Timișoara

Conf.univ.dr. Gherghina Rodica (referent) - Academia de Studii Economice,
București

Prof.univ.dr.Brezeanu Petre (conducător științific) - Academia de Studii Economice,
București

București, (2024)

REZUMAT

Principalul scop al cercetării științifice din prezenta teză de doctorat reprezintă diseminarea teoretică și practică a conceptelor de presiune fiscală și guvernanta publică. Acest lucru implică identificarea factorilor determinanți și indicatorii operaționali specifici acestor concepte, precum și evaluarea clară a impactului pe care îl are nivelul de presiune fiscală asupra guvernantei publice.

Prezenta cercetare științifică este prezentată la nivel teoretic și econometric în cadrul tezei de doctorat și este structurată în patru capitole.

În primele două capitole, sunt prezentate la nivel teoretic noțiuni generale ale conceptului de presiune fiscală și guvernanta publică. Prezentarea teoretică a celor două concepte se face alături de prezentarea exclusivă a factorilor determinanți, a elementelor și instrumentelor operaționale ale acestora, dar și a formelor de manifestare ulterioare.

În cadrul capitolului al treilea și al patrulea s-au efectuat mai multe analize comparative și studii econometrice care prezintă evoluțiile indicatorilor specifici ai presiunii fiscale și guvernantei publice, alături de alți indicatori ai fiscalității identificați la nivelul statelor emergente din Uniunea Europeană, într-o anumită perioadă de timp. Astfel, cu scopul de a identifica și analiza impactul pe care îl are nivelul de presiune fiscală asupra guvernantei publice, capitolul al treilea a fost structurat în trei părți.

Prima parte cuprinde o analiză comparativă a evoluției indicatorilor calității guvernantei publice raportați la nivelul mediu al Uniunii Europene pentru statele emergente, membre ale Uniunii Europene.

A doua parte este reprezentată de un studiu econometric efectuat asupra unui grup de state emergente, membre ale Uniunii Europene. Studiul econometric prezentat are la bază două modele econometrice, respectiv modelul vectorial de auto regresie (VAR) și modelul Ordinary Least Square Method (OLS). Ambele modele econometrice au fost realizate cu ajutorul aplicației E-views 12 Academic Edition.

A treia parte a capitolului econometric este prezentată tot sub forma unor multiple studii econometrice. Astfel, studiul econometric din prima parte econometrică s-a extins asupra fiecărui stat emergent în parte, cu scopul de a determina efectiv impactul pe care nivelul de presiune fiscală îl are asupra guvernantei publice. Astfel, au fost prezentate un număr de paisprezece studii econometrice realizate prin regresii liniare simple aplicate prin metoda Ordinary Least Square Method (OLS) pentru fiecare stat emergent, membru al Uniunii Europene, într-o perioadă de timp.

În urma interpretării rezultatelor econometrice din cadrul capitolului al treilea s-a ajuns la concluzia că în cadrul primului studiu econometric realizat, toate variabilele independente incluse în analiză respectiv: nivelul presiunii fiscale generale, venitul pe cap de locuitor (% PIB), deschiderea economică internațională (% PIB), nivelul democrației, fragilitatea economică și nivelul numeric al populației prezintă un impact semnificativ statistic asupra variabilei dependente - calitatea guvernantei publice (exprimată prin însumarea mediei aritmetice a celor șase indicatori globali ai calității guvernantei publice, respectiv: participare și răspundere, stabilitate politică și absența

violenței/terorismului, eficacitatea guvernării, calitatea reglementărilor, statul de drept și controlul corupției).

Totodată, prin extinderea studiului econometric în partea a treia s-a constatat că la nivelul celor paisprezece state emergente, membre ale Uniunii Europene, doar șapte state prezintă semnificații statistice semnificative ale nivelului de presiune fiscală asupra calității guvernantei publice, pentru perioada analizată, respectiv 2006-2021.

Structurile capitolelor aplicative sunt asemănătoare. Astfel, în cadrul primei părți, a capitolului al patrulea, se regăsesc două analize comparative ale nivelului de presiune fiscală, raportat la nivelul mediu al Uniunii Europene pe categorii de state, membre ale Uniunii Europene (emergente și dezvoltate).

Ulterior în cadrul părții econometrice s-au efectuat două studii econometrice care au avut ca scop determinarea factorilor guvernamentali de influență asupra nivelului de presiune fiscale pentru cele două categorii de state (emergente și dezvoltate), membre ale Uniunii Europene.

Astfel, s-a constatat că în cazul ambelor categorii de state emergente și dezvoltate, factorii guvernamentali exprimați prin variabilele independente de tip calitatea reglementărilor, controlul corupției, nivelul cheltuielilor guvernamentale, nivelul datoriei publice și rata de creștere a produsului intern brut au prezentat un impact semnificativ asupra nivelului de presiune fiscală, pentru perioada cercetată.

Concluziile econometrice au reieșit ca urmare a efectuării și aplicării a două metode statistice econometrice, respectiv metoda ordinary Least Square Method (OLS) și vectorial de autoregresie (VAR).

Modelările econometrice exprimate în prezenta teză de doctorat cuprind matricea de corelație, rezultatele (ADF) cu interceptare individuală, funcțiile de impuls răspuns, descompunerea variației, analiza descriptivă a variabilelor modelului, rezultatele testelor Jarquera-bera, Wald, Lagrange și Hausman.

Concluziile studiilor prezintă defalcat diferențele cantitative de impact econometric pentru cele două categorii de state (dezvoltate și emergente).

Rezultatele generale ale cercetării științifice au subliniat importanța cunoașterii conceptelor de guvernare publică și presiune fiscală, alături de factorii lor determinanți și de instrumentele de operare aplicate în structura economică a fiecărui stat în parte.

Efectele celor două concepte studiate au prezentat impacte economice și guvernamentale semnificative atât la nivel teoretic cât și la nivel econometric.

Rezultatele economice și econometrice evidențiază importanța cunoașterii și evaluării constante în timp a indicatorilor operaționali specifici conceptelor studiate pe întreg parcursul tezei de doctorat.

Studiul a fost aprofundat, deoarece aceste concepte sunt deosebit de importante și au capacitatea deplină de a produce efecte semnificative asupra întregii dezvoltări economice și sociale pentru fiecare stat în parte, indiferent de categoria de dezvoltare a acestuia.

Cuvinte cheie: presiune fiscală, fiscalitate, guvernare publică, evaziune fiscală, administrație publică.

Cuprins

REZUMAT

INTRODUCERE..... 1

CAPITOLUL 1. ABORDĂRI TEORETICE ALE CONCEPTULUI DE PRESIUNE

FISCALĂ.....12

1.1.CURBA LAFFER – Instrument reprezentativ al presiunii fiscale..... 14

1.1.1. Reprezentarea grafică a curbei Laffe.....18

1.1.2. Interpretări economice.....31

1.2.CONCEPTUL DE PRESIUNE FISCALĂ..... 38

1.2.1. Presiunea fiscală la nivel macroeconomic.....43

1.2.2.Presiunea fiscală la nivel microeconomic..... 49

1.2.2.1.Presiunea fiscală la nivel de întreprindere.....50

1.2.2.2.Presiunea fiscală la nivel de individ sau de gospodărie..... 53

1.3.CONSECINȚELE UNEI PRESIUNI FISCALE RIDICATE..... 56

1.3.1 Diminuarea efortului de productivitate..... 57

1.3.2. Rezistențe politice și exigente concurențiale.....58

1.3.3.Evaziunea fiscală..... 59

1.3.4. Inflația prin fiscalitate..... 66

1.3.5. Imprumuturile publice..... 68

1.3.6. Limitele presiunii fiscale..... 69

CAPITOLUL 2 - ABORDĂRI TEORETICE ALE CONCEPTULUI DE

GUVERNANȚĂ PUBLICĂ..... 71

2.1. CONCEPTUL DE GUVERNANȚĂ PUBLICĂ.....73

2.1.1. Cadrul și principiile conceptului de guvernanză publică.....76

2.1.2. Instrumentele de operare ale conceptului de guvernanză publică.....81

2.2. REFORMELE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CU AJUTORUL CONCEPTULUI DE GUVERNANȚĂ PUBLICĂ.....	85
2.2.1. Perspective administrative ale conceptului de guvernare publică.....	90
2.2.2 Indicatori operaționali ai guvernării publice.....	93
2.3. FORME DE MANIFESTARE ALE CONCEPTULUI DE GUVERNANȚĂ PUBLICĂ.....	98
2.3.1. Legea lui Wagner.....	99
2.3.2. Efectul de deplasare, Alan T. Peacock și Jack Wiseman.....	101
2.3.3. Elasticitatea cererii de servicii.....	104
2.3.4. Analiza opțiunilor politice.....	104
2.3.5. Sistemul politic.....	106
2.3.6. Acordarea de anumite avantaje fiscale.....	108
2.3.7. Ineficiența administrațiilor publice.....	109
2.3.8. Corupția.....	111
CAPITOLUL 3– ABORDĂRI EMPIRICE CU PRIVIRE LA CONCEPTELE DE GUVERNANȚĂ PUBLICĂ ȘI PRESIUNE FISCALĂ.....	113
3.1. INDICATORI SPECIFICI AI GUVERNĂRII PUBLICE.....	116
3.1.1. Analiza comparativă a indicatorilor globali de calitate pentru statele emergente din Uniunea Europeană.....	121
3.1.2. Analiza comparativă a indicatorului mediu al calității guvernării publice pentru statele emergente, membre ale Uniunii Europene.....	133
3.2. STUDIU ECONOMETRIC - PRESIUNEA FISCALĂ ȘI IMPACTUL EI ASUPRA GUVERNĂRII PUBLICE, IN STATELE EMERGENTE DIN UNIUNEA EUROPEANĂ.....	135
3.2.1. Metodologia de cercetare si datele utilizate.....	137
3.2.2 Rezultate empirice– Metoda VAR asupra unui grup de state emergente, membre ale Uniunii Europene.....	142
3.2.3 Rezultate empirice – Metoda Ordinary Least Square Methos - asupra unui grup de state emergente, membre ale Uniunii Europene.....	146

3.2.4 Concluzii.....	155
3.3. STUDII ECONOMETRICE - IMPACTUL PRESIUNII FISCALE ASUPRA CALITĂȚII GUVERNANȚEI PUBLICE, DIVIZAT PE FIECARE STAT EMERGENT, MEMBRU AL UNIUNII EUROPENE.....	157
3.3.1. Metodologia de cercetare și datele utilizate.....	157
3.3.2 Rezultate empirice– Metoda Ordinary Least Square Methos.....	159
3.3.3. Concluzii.....	166
CAPITOLUL 4. ABORDĂRI EMPIRICE – INTERDEPENDENȚA DINTRE FACTORII GUVERNANȚEI PUBLICE ȘI PRESIUNEA FISCALĂ.....	167
4.1. ANALIZA COMPARATIVĂ A NIVELULUI DE PRESIUNE FISCALĂ ÎN ANUMITE STATE, MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE, IN RAPORT CU NIVELUL MEDIU AL UNIUNII EUROPENE.....	169
4.1.1. Analiza comparativă a nivelului de presiune fiscală într-un grup de state emegente, membre ale Uniunii Europene, in raport cu nivelul mediu al Uniunii Europene.....	169
4.1.2 Analiza comparativă a nivelului de presiune fiscală in statele dezvoltate, membre ale Uniunii Europene, in raport cu nivelul mediu al Uniunii Europene.....	171
4.2. STUDIU ECONOMETRIC - INTERDEPENDENȚA DINTRE FACTORII GUVERNANȚEI PUBLICE ȘI PRESIUNEA FISCALĂ ÎN STATELE EMERGENTE, MEMBRE U.E.....	173
4.2.1 Metodologia de cercetare și datele utilizate.....	175
4.2.2 Rezultate empirice– Metoda VAR asupra unui grup de state emergente, membre ale Uniunii Europene.....	178
4.2.3 Rezultate empirice– Metoda Ordinary Least Square Method – asupra unui grup de state emergente, membre ale Uniunii Europene.....	182
4.2.4 Concluzii.....	188
4.3. STUDIU ECONOMETRIC - INTERDEPENDENȚA DINTRE FACTORII GUVERNANȚEI PUBLICE ȘI PRESIUNEA FISCALĂ ÎNTR-UN GRUP DE STATE DEZVOLTATE, MEMBRE U.E.....	191

4.3.1.Rezultate empirice – Metoda VAR asupra unui grup de state dezvoltate, membre ale Uniunii Europene.....	192
4.3.2 Rezultate empirice – Metoda Ordinary Least Square Method - asupra unui grup de state dezvoltate, membre ale Uniunii Europene.....	196
CONCLUZII FINALE ȘI DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE.....	206
BIBLIOGRAFIE.....	221
ANEXE.....	244
LISTA ABREVIERILOR.....	309
LISTA TABELELOR.....	309
LISTA FIGURILOR.....	310
LISTA ANEXELOR.....	311